

Vlada Crne Gore**Ministarstvo socijalnog dijaloga, brige o porodici i demografije**

Radnoj grupi za izradu Pravilnika o kriterijumima i mjerilima za učešće korisnika, roditelja, odnosno srodnika u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga i usluga smještaja

PREDLOZI I SUGESTIJE

ZA IZRADU PREDLOGA PRAVILNIKA O KRITERIJUMIMA I MJERILIMA ZA UČEŠĆE KORISNIKA, RODITELJA, ODNOSNO SRODNICA U PLAĆANJU TROŠKOVA USLUGA PODRŠKE ZA ŽIVOT U ZAJEDNICI, SAVJETODAVNO-TERAPIJSKIH I SOCIJALNO-EDUKATIVNIH USLUGA I USLUGA SMJEŠTAJA

Predlozi i sugestije Inicijative mladih s invaliditetom Boke (I MI Boke) za izradu Predloga Pravilnika o kriterijumima i mjerilima za učešće korisnika, roditelja, odnosno srodnika u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga i usluga smještaja (u daljem tekstu: Pravilnik) su izrađeni na osnovu odredbi važećeg Pravilnika ("Službeni list Crne Gore", br. 046/23 od 28.04.2023).

Predlog/Sugestija 1:

U članu 7 Pravilnika poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Dijete sa smetnjama i teškoćama u razvoju, odraslo i staro lice s invaliditetom, i roditelj, odnosno srodnik koji je dužan da izdržava dijete sa smetnjama i teškoćama u razvoju, odnosno odraslo i staro lice s invaliditetom ne učestvuju u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga.”.

Obrazloženje Predloga/Sugestije 1:

Da bi se omogućila de facto jednakost djece i osoba s invaliditetom (u daljem tekstu: OSI), neophodno je u Pravilniku uvrstiti **afirmativnu akciju** prema ovoj grupi **u smislu njihovog izuzetka od obaveza učešća u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga**. Ovo iz razloga što **navedene usluge** socijalne i dječje zaštite **predstavljaju conditio sine qua non za iole dostojanstven život OSI i njihovih porodica u lokalnoj zajednici**. Naime, većina usluga podrške za život u zajednici treba da omogući biološki opstanak OSI i rasterećenost njihovih porodica brigom o njima, dok su savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge potrebne ovoj grupi radi suočavanja sa svim svakodnevnim izazovima koje invaliditet nosi samoj OSI i njenoj porodici.

Uvrščivanjem ovog Predloga i sugestije u tekst Pravilnika će se omogućiti **prestanak kršenja člana 5, 19, 26 i 28 Konvencije UN-a o pravima OSI**, i Ustava Crne Gore koji u članu 9 propisuje da „*Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva*”, a koji članom 68 jemči posebnu zaštitu OSI. Ukoliko se ovaj Predlog i sugestija ne usvoji, nastaviće se diskriminacija ove grupe po osnovu invalidnosti i **I MI Boke će tražiti ocjenu ustavnosti zakonitosti Pravilnika. U slučaju da se ovaj Predlog i sugestija ne usvoji, ispod predlažemo dvije alternative za izmjenu člana 3 Pravilnika, kao kompromisno i privremeno rješenje**, koje bi važilo do, nadamo se, usvajanja Inicijative I MI Boke o ocjeni ustavnosti zakonitosti Pravilnika od strane Ustavnog suda Crne Gore.

Alternativa 1:

Član 3 Pravilnika mijenja se i glasi:

„Korisnik, roditelj, odnosno srodnik koji je dužan da izdržava korisnika učestvuje u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici u zavisnosti od potrebnog stepena podrške i visine primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu, umanjениh za iznos izdržavanja koji je određen odlukom nadležnog suda, i to:

1) *za korisnike kojima je potreban prvi stepen podrške:*

- *do prosječne bruto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- *od prosječne bruto zarade do 119% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% prosječne bruto zarade do 139% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% prosječne bruto zarade do 149% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% prosječne bruto zarade do 169% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% prosječne bruto zarade do 199% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

2) *za korisnike kojima je potreban drugi stepen podrške:*

- *do prosječne neto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- *od prosječne neto zarade do 119% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% prosječne neto zarade do 139% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% prosječne neto zarade do 149% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*

- *od 150% prosječne neto zarade do 169% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% prosječne neto zarade do 199% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

3) *za korisnike kojima je potreban treći stepen podrške:*

- *do minimalne bruto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- *od minimalne bruto zarade do 119% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% minimalne bruto zarade do 139% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% minimalne bruto zarade do 149% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% minimalne bruto zarade do 169% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% minimalne bruto zarade do 199% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

4) *za korisnike kojima je potreban četvrti stepen podrške:*

- *do minimalne neto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- *od minimalne neto zarade do 119% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% minimalne neto zarade do 139% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% minimalne neto zarade do 149% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% minimalne neto zarade do 169% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% minimalne neto zarade do 199% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

Učešće korisnika, roditelja, odnosno srodnika koji je dužan da izdržava korisnika u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, ne može iznositi više od 20% njegovih primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu, u smislu stava 1 ovog člana.

Preostali iznos primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu korisnika, roditelja, odnosno srodnika koji je dužan da izdržava korisnika, u

smislu stava 1 ovog člana, nakon oduzimanja iznosa njegovog učešća u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici ne može biti manji od osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje propisanih zakonom.”.

Alternativa 2:

Član 3 Pravilnika mijenja se i glasi:

„Korisnik, roditelj, odnosno srodnik koji je dužan da izdržava korisnika učestvuje u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici u zavisnosti od visine primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu, umanjenih za iznos izdržavanja koji je određen odlukom nadležnog suda, i to za:

1) Dnevni boravak:

- do minimalne bruto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- od minimalne bruto zarade do 119% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- od 120% minimalne bruto zarade do 139% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- od 140% minimalne bruto zarade do 149% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- od 150% minimalne bruto zarade do 169% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- od 170% minimalne bruto zarade do 199% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- od 200% minimalne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

2) Pomoć u kući:

- do prosječne neto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- od prosječne neto zarade do 119% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- od 120% prosječne neto zarade do 139% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- od 140% prosječne neto zarade do 149% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- od 150% prosječne neto zarade do 169% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- od 170% prosječne neto zarade do 199% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- od 200% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

3) Stanovanje uz podršku:

- do prosječne bruto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*

- *od prosječne bruto zarade do 119% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% prosječne bruto zarade do 139% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% prosječne bruto zarade do 149% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% prosječne bruto zarade do 169% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% prosječne bruto zarade do 199% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

4) *Svratište:*

- *do minimalne neto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- *od minimalne neto zarade do 119% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% minimalne neto zarade do 139% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%; od 140% minimalne neto zarade do 149% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% minimalne neto zarade do 169% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% minimalne neto zarade do 199% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% minimalne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

5) *Personalnu asistenciju:*

- *do prosječne bruto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*
- *od prosječne bruto zarade do 119% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% prosječne bruto zarade do 139% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% prosječne bruto zarade do 149% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% prosječne bruto zarade do 169% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% prosječne bruto zarade do 199% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% prosječne bruto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

6) *Tumačenje i prevođenje na znakovni jezik:*

- *do prosječne neto zarade ne učestvuje u plaćanju troškova usluge;*

- *od prosječne neto zarade do 119% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 5%;*
- *od 120% prosječne neto zarade do 139% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 10%;*
- *od 140% prosječne neto zarade do 149% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 15%;*
- *od 150% prosječne neto zarade do 169% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 20%;*
- *od 170% prosječne neto zarade do 199% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 25%;*
- *od 200% prosječne neto zarade, učestvuje u troškovima usluge sa 30%.*

Učešće korisnika, roditelja, odnosno srodnika koji je dužan da izdržava korisnika u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, ne može iznositi više od 20% njegovih primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu, u smislu stava 1 ovog člana.

Preostali iznos primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu korisnika, roditelja, odnosno srodnika koji je dužan da izdržava korisnika, u smislu stava 1 ovog člana, nakon oduzimanja iznosa njegovog učešća u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici ne može biti manji od osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje propisanih zakonom.”.

Obrazloženje alternative 1 i 2:

Osnov za utvrđivanje visine učešća korisnika, roditelja, odnosno srodnika koji je dužan da izdržava korisnika (u daljem tekstu: korisnika/ce) u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga koji se određuje na osnovu visine primanja i prihoda ostvarenih u mjesecu koji prethodi mjesecu ostvarivanja prava na uslugu, trenutno **je nedopustivo nizak** (član 3 važećeg Pravilnika). Pritom, **njegov rast ne prati rast inflacije i minimalnih zarada i penzija, niti se pravi razlika u procentu učešća u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici i savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga**, koje se znatno razlikuju u obimu njihovog pružanja i samim tim u mjesečnoj cijeni, a da ne govorimo o tome da se **ne pravi razlika između pojedinačnih vrsta ovih usluga** koje po obimu i cijeni takođe znatno variraju (npr. personalna asistencija i dnevni boravak). Takođe, **ne uzima se u obzir stepen podrške potreban korisniku/ci**, koji značajno utiče na troškove života korisnika/ca, jer korisnici/e kojima je potreban veći stepen podrške zahtijevaju i skuplje usluge, u većem obimu i često više njih u isto vrijeme.

Stoga, prije svega **osnov za utvrđivanje visine učešća korisnika/ce u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga treba vezati za odgovarajući postotak minimalne ili prosječne, neto ili bruto zarade u Crnoj Gori**, koje utvrđuje Uprava za statistiku - MONSTAT. **Na ovaj način bi se izbjegle nepotrebne izmjene i dopune Pravilnika samo radi uvećanja visine osnova za učešće**

Broj: KPA-021-02/1

Datum: 2. 12. 2024. godine

korisnika/ce u plaćanju troškova usluga, jer bi se visina ovog osnova automatski mijenjala i povećavala sa mijenjanjem i povećavanjem minimalne i prosječne, neto i bruto zarade. Pritom **treba spriječiti da** nakon isplate iznosa utvrđenog za učešće korisnika/ce u plaćanju troškova usluga, ta/je **korisnik/ca ne bude doveden/a u nejednak položaj u pogledu mogućnosti prihodovanja u odnosu na druge osobe** (stav 2 predložene izmjene člana 3 Pravilnika). Sa druge strane, **korisniku/ci se treba omogućiti da ne dođe u situaciju materijalnog i socijalnog rizika**, u kojoj se nalaze korisnici/e materijalnog obezbjeđenja, samo zbog ispunjenja obaveze u učešću u plaćanju troškova usluga (stav 3 predložene izmjene člana 3 Pravilnika).

Potom **osnov za utvrđivanje visine učešća korisnika/ce u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici treba drugačije regulisati od osnova za utvrđivanje visine učešća korisnika/ce u plaćanju troškova savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga**. Stoga član 3 Pravilnika treba da reguliše samo osnov za utvrđivanje učešća korisnika/ce u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici. U tom smislu **I MI Boke predlaže dvije varijante** (alternative) od kojih se **prva bazira na stepenu podrške** koji je potreban korisniku/ci, a **druga na vrstu usluge podrške za život u zajednici**. U obje ove varijante **visine osnova** za utvrđivanje učešća korisnika/ca u plaćanju troškova usluga podrške za život u zajednici, kao i **sama visina učešća, su predložene imajući u vidu i potrebu zadovoljavanja ostalih troškova života korisnika/ca**, kao što su: ishrana, higijena, odjevanje, zdravstvena zaštita, prevoz, stanovanje i dr. **Ovi troškovi mogu biti uvećani** zbog materijalne i socijalne situacije u kojoj se korisnik/ca nalazi, a naročito ukoliko mu/joj je potreban **visok stepen podrške ili usluga podrške za život u zajednici koja se pruža najmanje 8 časova dnevno**.

Inicijativa mladih s invaliditetom Boke

Izvršna direktorka

Miroslava-Mima Ivanović